

4. Ковальчук А. Художній простір як засіб психологізму: (на матеріалі «кримінальної прози» І. Франка). *Слово і час*. 2001. №7. С. 73–77.
5. Огульчанська О. Світ речей у романах І. Франка «Борислав сміється» та «The stars look down» by А. Cronin. *Українська література в загальноєвропейському контексті*: зб. наук. пр. Мелітополь : ФОП Однорог Т.В., 2018. С. 237–241.
6. Шаров С., Шарова Т. Використання електронного засобу навчального призначення зі спецкурсу «Кость Гордієнко: художній і культурний феномен ХХ століття». *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2014. №9 (1). С. 116–121.
7. Шарова Т.М., Шаров С.В., Солоненко А.М. Видатні особистості української словесності. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2018. 254 с.
8. Яременко В. Іван Франко на позвах із старогєбрейськими і новітніми рабинами. *Дніпро*. 2003. №7–8. С. 93–110.
9. Sharova T., Posadna T. Самобутність та оригінальність української прози 20-30-х років ХХ ст. *Scientific Proceedings of Ostroh Academy National University. Philology Series*. 2018. Т. 2. №69. С. 239–242.

Рамазанов А.М.

студент магістратури

Копейцева Л.П.

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри української і зарубіжної літератури

Мелітопольський державний педагогічний університет

імені Богдана Хмельницького

ФЕНОМЕН ЖІНОЧОГО ПИСЬМА Г. ТАРАСЮК В ЦАРИНІ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Анотація. У статті охарактеризовано феномен жіночого письма Г. Тарасюк у контексті розвитку сучасної української літератури. Велику увагу зосереджено на домінантних ознаках художнього дискурсу мисткині, який надає тексту динамічності, експресивності, емоційної виразності.

Ключові слова: феміністична проза, жіночі романи, гендерна феміністична проблематика.

В українській літературі першого десятиліття ХХІ ст. помітне місце посідає творчість Галини Тарасюк, яка є неповторною та індивідуальною, естетично довершеною, яка засвідчує різновекторні трансформації проявів широкої проблематики в художньому дискурсі, зокрема феміністичні проблеми, пов'язані зі складнощами, суперечностями людського характеру, злободенні теми сьогодення, розкриває негативні явища, якими переповнене буття пострадянського суспільства, що свідчить про інтегрованість української літератури другої половини ХХ – початку ХХІ ст. у світовий контекст.

Сучасні літературознавці, поціновувачі творчості Г. Тарасюк різнобічно окреслюють грані таланту письменниці. Оцінюючи романні експерименти Г. Тарасюк, Ю. Ковалів зараховував їх до жіночого письма, ставлячи в один ряд із творами Г. Пагутяк, С. Майданської, О. Забужко, Є. Кононенко, Л. Тарнашинської, Марії Матіос та ін. Про поліфонічний код проблематики малих жанрів письменниці у своїй науковій розвідці писала Л. Копейцева [3, с.80], ці коди властиві не тільки поетичній творчості Галини Тарасюк, яка тематично різноманітна.

Отже, актуальність наукової розвідки визначається частковим дослідженням поетики феміністичної прози Г. Тарасюк.

Гендерна феміністична проблематика в сучасній українській прозі простежується і у творчості письменниці-сучасниці Г. Тарасюк, яка заявила про себе на початку 70-х рр. ХХ ст. як талановита поетеса з оригінальною метафорично-афористичною, щирою й дуже пристрасною манерою письма. У своїх творах, в умовах соціальної і моральної кризи, авторка досить часто торкається тем жіночої долі, руйнування домашнього гнізда, родинних стосунків, пошуку ідеального чоловіка тощо.

Г. Тарасюк, видавши десяток поетичних книжок, входить у літературний простір України зі своїми маленькими романами «Смерть – сестра моєї самотності», «Любов і гріх Марії Магдалини», «Втікаймо, Адаме, тікаймо...», «Гвадалквівір і далі», які надруковані в першій половині 90-х років ХХ ст. Вона привертає до себе увагу своїм енергетичним письмом, незвичним темпераментом, своєю відвертістю з читачем, а головне – увагою до тих суспільно-політичних процесів, що відбуваються у країні, і «народженим ними новим героєм» [2, с. 289]. Провінційна письменниця Г. Тарасюк, яка на той час проживала в Чернівцях, на думку вітчизняних науковців, активно увійшла в нову хвилю української прози – феміністичну [2, с. 291].

Галина Тимофіївна в одному з інтерв'ю говорить: «Та нас чоловіки засміють, бо споглядати світ і щось при тім ще й думати, то, вони вважають, їхня прерогатива» [10, с. 175]. Однак письменниця піднімає актуальну проблему нереалізованості української жінки в житті як проблему доби. Вона

вважає, що *«Людство живе за законами чоловічої логіки. Природа – за законами жіночої»* [8, с. 197].

Перший феміністичний роман Г. Тарасюк – *«Сестра моєї самотності»*, який з'явився у часописі *«Буковинський журнал»* під назвою *«Смерть – сестра моєї самотності»*. Сучасну назву отримав у 2008 році після кардинальної переробки авторкою. Його публікація викликала чимало критичних відгуків. В. Агеєва зазначала, що *«жіноче сприймання, жіночий погляд на речі, врешті, жіночий голос визначальні в поліфонії твору»* [1, с. 158]. Щоправда, це було сказано про Лесю Українку, однак, на наш погляд, є цілком справедливим і щодо роману *«Сестра моєї самотності»*, що написаний у формі відвертої сповіді головної героїні – української письменниці Олександри Рибенко-Ясінської, *«яка вийшла з минулої радянської епохи, але так і не вписалася в новітню епоху незалежної України»* [8, с. 201]. Колись вона належала до верхівки радянського суспільства, оскільки була дружиною високопоставленого партійного чиновника, своєрідного *«сірого кардинала»* в керівництві *Компартії України*, а потім стала звичайною пенсіонеркою, старою хворою жінкою, що несе свою гірку покуту, і водночас шукає істину» [8, с. 204].

Концептуальним і вагомим у розкритті естетичного змісту роману є асоціонім Гора. Цей троп, в основі якого лежить перехід загальної назви у власну, у творі Г. Тарасюк є надзвичайно багатозначним. Асоціонім Гора у романі письменниці прямо пов'язаний з іншим, близьким за змістом асоціонімом Вершина. Олександра Рибенко-Ясінська прекрасно розуміє, що досягши Вершини, вона там довго не затримається, адже вона нечесним шляхом долізла туди: *«Вершини надійно сідлають ті, що повзуть, повзуть, шур-шур-шур... Такі знають ціну і вершинам, і собі – на вершинах»* [8, с. 227]. Добравшись неправедним шляхом до Вершини, героїня Г. Тарасюк була горда від того, що досягла її: *«Височієш, мов айсберг, холодний, блискучий айсберг в океані пристрастей, що б'ються, запінившись, у твоє крижане підніжжя. Від сьогодні ти сама – вершина. Чуєте, ВЕР-ШИ-НА!»* [7, с. 269].

Маючи досить обмежені творчі можливості, головна героїня стає відомим автором. Самогубство Лори «у віці Лесі Українки» в романі Г. Тарасюк стає пророцтвом для української фемінної епохи, яка виганяє зі світу національну духовну жінку. Роман Г. Тарасюк – це відверта жіноча сповідь Олександри Рибенко-Ясінської, де головним мотивом є аналіз соціальних і психологічних причин, що привели її до падіння.

Ю. Ковалів, аналізуючи особливості жіночого письма Г. Тарасюк, наголошував: *«Письменниця – тонкий психолог, вона перед своїми персонажами відкриває простір, аби вони через гіркотні сумніви та підозри самі*

дійшли до розуміння вірогідної істини, potwierдили припущення Сімони де Бовуар, що «жінка уважніша, ніж чоловік, до самої себе і до світу» [2, с. 292].

Продовженням феміністичної проблематики Г. Тарасюк стали її жіночі романи «Гаспид і Маргарита», «Покоївка», «Мій третій і останній шлюб», «Хижачка». Ці романні полотна письменниці назвала жіночими романами, при цьому подає коментар: «Жіночі романи» – я назвала свою книжку саме так з двох причин: з протесту проти огульного ставлення до прози, написаної жінками, як до чогось менш вартісного (хоча жінки-письменниці, здавалось би давним-давно довели світові, що міра таланту, як і велич душі, від статі не залежать), та з переконання, що ніщо так правдиво не характеризує і яскраво не відтворює до подробиць історію людства взагалі і кожного народу зокрема, як долі жінок, описану в кращих взірцях світової літератури, починаючи від трагічних героїнь давньогрецького епосу аж до не менш драматичних не героїнь новочасної літератури» [10, с. 112].

Зі сторінок цих творів ми бачимо жінок різних соціальних статусів: можновладну хижачку Маргариту («Гаспид і Маргарита»), безвільну Віорелію («Покоївка»), іронічну Ганну («Мій третій і останній шлюб»). Глибоко психологічним є роман «Хижачка», головною героїнею якого є наївна й непорочна дівчина Ясочка з глухого подільського села, що потрапляє в зовсім інший світ, перебравшись з подругою до Києва. Уже перше знайомство читачів з цими героїнями показує, що вони є діаметрально протилежними: «столична» шалапутна Алла і неспокушена Ясочка, *«що маком сиділа після школи біля тата з мамою»*[8, с. 301].

Г. Тарасюк показує два діаметрально протилежні соціальні типи сучасної молоді. Алла – *«вся в блискітках і «закльопках», ще й у нупі сережка, а у вухах – по чотири»*. «Ваша Алла – повія з Окружної», – так характеризує Ясочкину подругу Микита Платонович, старий художник, у якого невдовзі поселилася Ясочка, щира, наївна дівчина, що зовсім не знала життя, перебуваючи в якомусь вимріяному віртуальному світі, де все перебуває в гармонії. І навіть потреба тяжко працювати, не лякала її. Героїня *«щоранку бігла до свого секонд-хендівського ганчір'я, пірнала з головою у базарний шарварок, а ввечері, вивітривши його дух на дніпровських пляжах, поверталася, свіжа і чиста, як рибонька, у «свій музей», де не міг її дочекатися з вечерею добрий і лагідний, мов святий з ікони, Микита Платонович»* [8, с. 307].

Г. Тарасюк започаткувала новітню українську феміністичну прозу, де очима жінки спробувала показати різні жіночі соціальні типи, що існують у вітчизняній літературі. Головний акцент вона зробила не на сексуальності, вживанні обценної лексики [7, с. 267], як це ми бачимо в творах багатьох

українських письменниць-феміністок, а на розкритті психології, внутрішнього світу героїв. І це їй удалося.

Майстриню, ніби якась потаємна, вища сила підштовхує постійно говорити про сьогоденну дійсність, якою вона є ззовні і зсередини. Авторка разом зі своїми героями заглиблюється у вир подій, у який вони потрапляють. Вона проживає разом із ними їхню ж історію життя, влучно і точно змальовує в новелах бажання, вчинки, поведінку жінок.

Г. Тарасюк цікавилася й переймалася проблемами жіноцтва, свідченням є її твори, в яких тема емансипації й жіночого самовдосконалення та самовираження майже наскрізна. У малій прозі та романістиці письменниці постала ціла галерея нових жіночих образів, які в своїй сукупності є складною формою відображення й вираження думок, прагнень і почуттів письменниці, що вдумливо ставилася до життя, всюди шукаючи гармонії та втілення вищих ідеалів краси.

Поетика малої прози Галини Тарасюк посідає особливе місце, вона створює особливу стилістичну неповторність, бездоганними є художньо-зображувальні засоби [6], які є активними мовними засобами індивідуалізації творчості письменниці.

Для мовно-стильової палітри прози письменниці характерні народно-фольклорні аспекти. Вагомим мовно-стильовим елементом індивідуальної манери письменниці є виразна індивідуальність, дієслівність фрази, реченнєві конструкції. Впадає в око стиль творчості письменниці – лаконічний, розмовно-оповідний.

Література

1. Агеєва В. Жіночий простір: Феміністичний дискурс українського модернізму: монографія. К. : Факт, 2003. 304 с.
2. Ковалів Ю. Романні експерименти Галини Тарасюк // Тарасюк Г. Трепанация : Літературознавчі праці, рецензії, відгуки. Роздуми, інтерв'ю. Бровари : Відродження, 2006. С. 287–294.
3. Копейцева Л.П., Маковська А.О. Поліфонія проблематики новелістики Галини Тарасюк. *Monografia pokonferencyj nascience, research, development philology, sociology and culturology #2. Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Międzynarodowej NaukowoPraktycznej (on-line) (27.02.2018, Warszawa)*, 2018. P. 80–84.
4. Копейцева Л.П., Лохматова С.Ю. Феміністичні мотиви у збірках поезій Галини Тарасюк. *Українська література в загальноєвропейському*

- контексті*: Збірник наукових праць. Мелітополь : ФОП Однорог Т.В., 2018. Випуск 1. С. 145–151.
5. Копейцева Л.П., Маковська А.О. Новелістика Галини Тарасюк у контексті сучасного нарративу. *Українська література в загальноєвропейському контексті*: Збірник наукових праць. Мелітополь : ФОП Однорог Т.В., 2018. Випуск 1. С. 151–156.
 6. Копейцева Л., Маковська А. Експресивний синтаксис як структурист поетики новелістики Галини Тарасюк. *Українська література в загальноєвропейському контексті*. Збірник наукових праць. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2019. Випуск 2. С. 158–161.
 7. Павличко С. Фемінізм. Київ : Основи, 2002. 322 с.
 8. Тарасюк Г. Янгол з України: Маленькі романи. Новели. К. : Либідь, 2006. 430 с.
 9. Тарасюк Г. Паралельні світи жіночої прози. *Літературна Україна*. 2005. 15 груд. 2017. С. 6.
 10. Тарасюк Г. Трепанация : Літературознавчі праці, рецензії, відгуки. Роздуми. Інтерв'ю. Бровари : вид-во ПП МН ТРК «Відродження», 2006. 320 с.

Рябокоть В.В.

студентка магістратури

Мелітопольський державний педагогічний університет

імені Богдана Хмельницького

ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОЕЗІЇ М. БАЖАНА

Анотація. У науковому дослідженні представлено художні особливості поетичного доробку М. Бажана. Зокрема наголошено на формуванні у цього манери письма у творах періоду Війни, а також розкриття його таланту під час життєвих випробувань. Письменник був вірний художньому слову, тому подавав на сторінках поетичних збірок реальні образи тогочасної дійсності.

Ключові слова: особливості, мова, поезія, категорія війни, поетичне слово, особистість.

Поезія М. Бажана – значний крок письменника в його творчому розвитку. Поет домігся значних успіхів у відтворенні типових рис простої радянської людини, захисника Вітчизни. Завдяки збільшенню точності і яскравості тропів у значній мірі зростає внутрішня енергія вірша, поетична інтонація робиться